

PAU GIL

Vila-real, l'altra socarrada

Un altre dels episodis cabdals de la Guerra de Successió va tenir lloc ara fa 300 anys. El 12 de gener del 1706 l'exèrcit de Felip V va cremar la ciutat de Vila-real i va reprimir els austriacistes que hi habitaven.

La vigília del 12 de gener del 1706, mentre els botiflers de Vila-real, partidaris del rei borbó Felip V, s'afanyaven a marcar les seves cases per diferenciar-les de les dels seus veïns maulets, l'exèrcit borbònic comandat per Cristóbal Moscoso, comte de Las Torres, arribava als afores de la ciutat. Unes hores després, Vila-real fou sotmesa a les armes i al foc. Tanmateix, no totes les cases de la ciutat van ser destruïdes. "L'incendi de la vila no fou indiscriminat, sinó selectiu —assenyala Vicent Gil, historiador i arxiver de Vila-real—; els botiflers van marcar les seves cases perquè no foren cremades." El resultat de l'assalt, segons el testimoni de Sor Teresa d'Agramunt, monja dominica de Vila-real, fou de 253 morts i 140 "assenyalats amb el dit", és a dir, persones desplaçades que, segons la religiosa, "eren perseguïdes, robades i rebien tots els maltractaments imaginables". Un altre clergue de l'època, mossèn Vicent Torralba, relatava en el seu diari com s'havia rebut des de València "el universal incendio de Vila-real" i,

fins i tot, els inquisidors valencians enviaven un informe al Supremo Consejo de la Inquisición, esmentant la "fatal desgràcia de la resistència dels veïns de Vila-real a les tropes de Felip V". Fet i fet, la crema de Vila-real va representar un episodi més en l'estratègia borbònica contra els seus adversaris maulets. El foc i la sang servien d'exemple a totes les ciutats que s'atrevisser a donar suport a l'arxiduc Carles, l'altre pretendent a la corona de Castella i Aragó.

Rere les passes de Basset. De fet, des de molt abans de l'incendi de gener del 1706 la situació a Vila-real era tensa. Com en moltes altres ciutats i pobles del Regne de València i de tota la Corona d'Aragó, el malestar de les classes més populars s'havia accentuat des de final del segle XVII. Aleshores, ja dins del context de la guerra de Successió, iniciada a Europa el 1701, les proclames i l'avanç del general Joan Baptista Basset, líder destacat dels austriacistes valencians, van començar a fer forat entre els sectors més humils de Vila-real. Com assenyala Vicent Gil, expert en la guerra

"Els vila-realencs es van revoltar cridant que no volien cap rei"

Vicent Gil (Vila-real, 1956) és historiador i arxiver de la ciutat.

EL TEMPS

—Quina va ser l'actitud dels vila-realencs davant la coronació de Felip V com a rei de Castella i Aragó?

—En un primer moment, l'actitud va ser d'indiferència, però quan l'exèrcit de l'arxiduc Carles desembarcà a Dénia, hi va haver una revolta curiosa a Vila-real. La gent del raval, els camperols, es van aixecar amb crits que no volien cap rei, només menjar i terra.

—Per què la situació a Vila-real era tensa des de la dècada del 1680?

—Era la situació general que es vivia al País Valencià, en el context de la segona germania. Hi havia grans diferències socials.

—Per quins motius, a més, hi havia rivalitats polítiques a la ciutat?

—Dins la ciutat hi havia faccions polítiques molt marcades. El sector borbònic, contrari a qualsevol innovació, ocupava els càrrecs municipals. Hi havia diferències, però es resolien per la via del diàleg, almenys fins que les tropes de Felip V van arribar a les portes de la ciutat i aleshores les dues posicions es van radicalitzar.

—Quina era la importància estratègica de Vila-real que va moure els borbons a atacar-la i cremar-la?

—La localització geogràfica. Castelló s'havia rendit, però Vila-real no ho va fer. Els borbons van voler demostrar que tenien poder i van voler donar un

de Successió a Vila-real, “dos dies després de la presa de Dénia per Basset, el 18 de setembre del 1705, la notícia va provocar greus avalots a Vila-real en favor de la sedició”.

Així, coincidint amb l'avanç de Basset, la rivalitat política local i el sentiment antifrancès generat, entre altres coses, pels avantatges comercials que Felip V atorgava als francesos, va incrementar la disputa entre maulets i botiflers. D'aquesta manera, com assenyala Vicent Gil, “l'any 1705 la indefensió del país i la poderosa exhibició de força de l'armada angloholandesa al llarg del litoral contribuïren a decantar moltes poblacions del costat de l'arxiduc i facilitar l'avanç de Basset i de les seues tropes de camperols armats”. Davant d'això, l'exèrcit borbònic, veient com Tortosa, i sobretot València, el desembre del 1705, eren ocupades pels austriacistes, va engegar l'atac contra Vila-real. El comte de Las Torres, ferit en l'orgull per haver estat derrotat a Peníscola i a Sant Mateu, va voler donar un “*general escarmiento*” als maulets vila-realencs.

Xevi Camprubí

escarni a Vila-real per evitar que altres poblacions es negaren a rendir-se.

—Què van fer els austriacistes vila-realencs supervivents a l'incendi?

—Quatre dies després la ciutat va ser recuperada pels austriacistes. Hi ha constància documental que, quan finalment el País Valencià va caure en poder de Felip V, quatre maulets de Vila-real van seguir les tropes de l'arxiduc cap a Barcelona. La repressió va continuar. El 1726 almenys 36 maulets de Vila-real vivien a la muntanya i no van tornar fins cap al 1740.

—Quin és el record de l'incendi avui dia?

—És un record com el mateix de l'època en general. Hi ha qui no vol que es recorde res i altres que sí que volem que es mantinga viva la memòria. S'han fet alguns actes, com una exposició, però organitzades per entitats cíviques, no n'hi ha hagut cap de caràcter institucional per iniciativa de l'Ajuntament, de manera que tot plegat ha quedat una mica diluït.

La frontera

Josep Gifreu

Quina victòria?

S'ha acabat l'any a la Casa Blanca i la moral de victòria sobre l'Iraq va de baixa. El president Bush va aprendre a final del 2002 el discurs que acompanyava l'operació d'invasió de l'Iraq, anomenada *Iraqi Freedom*. Aquell discurs acabava sempre amb el mot clau: *Victory!* Des de llavors fins al desembre passat aquest mot d'ordre ha estat el més freqüent en totes les arengues públiques de Bush.

Si el mot d'ordre de la victòria s'acompanya d'una imatge clau, l'operació de propaganda és perfecta. Aquesta imatge de l'Iraq existeix i ha passat ja als annals dels emblemes iconogràfics del nou segle. És la seqüència de l'enderrocament de l'estàtua de Saddam Hussein a la plaça Firdus de Bagdad el dia 9 d'abril de 2003. Aquelles imatges fixen la caiguda de la capital i del règim i emmarquen en l'imaginari mundial la victòria de la coalició Bush-Blair. No importa ara si la guerra es prolongà pel nord durant dies i si el dictador continuà amagat durant mesos. El que importa és que l'enderrocament de l'estàtua de Saddam ha passat a la simbologia general de la victòria de Bush i de la derrota d'Iraq. I sobretot, el que importa recordar és que aquesta operació simbòlica s'aconsegüí gràcies a l'esforç mancomanat de l'exèrcit americà, els periodistes i càmeres presents i les grans cadenes americanes de televisió, especialment la Fox i la CNN, que retransmeteren incansablement aquella icona narrativa. La transmeteren aquell dia i contínuament. A tot el món, i especialment als seus clients dels EUA.

Ara els analistes han observat un subtil desplaçament semàntic en les darreres aparicions de Bush. Entre el discurs del 30 de novembre a l'Acadèmia Naval d'Annapolis (Maryland) i el discurs del 19 de desembre a la Casa Blanca, la referència a la victòria s'ha diluït sensiblement. A Annapolis, la pronuncià quinze vegades. Tres setmanes després, la menció de la victòria desapareixia dels llavis de Bush. Davant les televisions americanes, admetia que la pacificació havia estat “més difícil” del que esperava. Com podia amagar a l'opinió americana els més de 2.100 soldats morts a l'Iraq i les baixes d'iraquians, que podrien arribar ja a 100.000, en aquesta fase posterior a la victòria proclamada? Tot fa suposar que la raó del canvi està en la pèrdua de suport a Bush, que ha baixat al 30% (quan el maig de 2003, després de l'aparent victòria, se situava al 65%). Estem en fase de “vietnamització” de la guerra a l'Iraq i en camí de la retirada progressiva de les tropes americanes? Després del que hem vist i sentit durant aquests dos anys i mig, de quina victòria ens parlen?